

PROGRAMM: PARK

TEEMA: LINNA HALJASTUS

PROGRAMMI AUTOR: Helle Kont, Tartu Keskkonnahariduse Keskus,
helle.kont@teec.ee

PROGRAMMI KASUTAJA KOHUSTUSED: Käesolevaid õppematerjale (programmilehed ja töölehed) võib kasutada ainult juhendamistasuta õppepäevade raames. Kõikidel teistel juhtudel on nõutud eraldi kirjalik kokkulepe Tartu Keskkonnahariduse Keskuse esindajaga (www.teec.ee).

EESMÄRK

Kodupaiga looduse ja elukeskkonna tundmaõppimine vaatluste, kirjelduste ja hinnangute abil.

Puude, põõsaste, õistaimede ja seente tundmaõppimine. Mõista, kuidas inimene muudab looduskeskkonda ja kujundab oma elukeskkonda.

Parkide tundmaõppimine aitab mõista elukeskkonna kvaliteeti, väärtustada asulates rohealade, puude ja põõsaste olemasolu, kasvada loodussõbralikuks ja keskkonnateadlikuks kodanikuks.

SIHTGRUPP: 4.-6. klassi õpilased. Vaatlusi on soovitatav teha paaristööna või 3-4 õpilast rühmas.

LÄBIVIIMISE AEG JA KESTUS: vaatlusi pargis on huvitavam korraldada maist – novembrini, aga kui puid ja põõsaid määrata pungade järgi, siis sobib ka talvel. Vaatlusteks tuleks aega planeerida vähemalt 2 tundi. Kui rühmadele jagada erinevad ülesanded, siis saab vaatlusi teha ka lühema ajaga.

PROGRAMMI LÄBIVIIMISE KOHT: soovitatav valida algul kooli või kodulähedane park ja hiljem võib võrdluseks valida mõne teise, märgatavalt erineva pargi.

SEOS ÕPPEKAVAGA:

Loodusõpetuse ainekava 4.-6.klas

TÖÖVAHENDID

Tööleht, kirjutusalus, pliiats, binokkel, mõõdulint, määrarjad (lindude-, puude-, puuseente-, õistaimede-, sammalde- ja samblike määrarja), pargi kaart või skeem. Pargiprogrammi töölehtedele võib täienduseks kasutada aiaprogrammi, linnud linnas, kivid linnas ja linnaprofiili töölehti ja vastupidi.

VÕTMESÕNAD: park, kodumaised puud ja põõsad, võõrpuu- ja põõsaliigid, lehtpuu, okaspuu, püsikud, üheaastased taimed, puuseened, pargi infrastruktuur – rajatised.

NÕUTAVAD TAUSTATEADMISED: plaani orienteerimise ja lugemise oskus, puude ja põõsaste piltmäärarjate kasutamine, puude kõrguse ja ümbermõõdu mõõtmine, pindala arvutamine.

© Helle Kont (Tartu Keskkonnahariduse Keskus) 2007

TEGEVUS

Vaatluspaigaks valitakse üks või mitu pargiala, vastavalt õpilaste arvule ja varutud ajale. Igale rühmale antakse siis vaadelda erinev pargiala, et hiljem omavahel vaatlustulemusi tutvustada.

Sissejuhatus:

1. Õpetaja tutvustab pargi kaarti, kujunemislugu ja huvitavaid fakte või sündmusi.
2. Õpilastele selgitatakse vaatluste eesmärki, töölehti ja tegevusi vaatluste läbiviimiseks.
3. Õpilased jagatakse paardesse või rühmadesse ja varustatakse töövahenditega.
4. Vaatlusteks antakse igale rühmale kindel vaatlusala ja aeg (30 – 60 minutit). Seejärel rühmad teevad iseseisvalt tööd.
5. Kogunemisel vahetatakse esmaseid vaatlusmuljeid, kui vaja siis õpetaja abistab ja vaadatakse koos mõned probleemsed küsimused ja paigad üle.
6. Kokkuvõte:
iga vaatlusrühm esitleb oma tulemusi, seda võib teha ka hiljem ruumis, klassis. Vormistatakse pargivaatluse kokkuvõtte, mis võib olla mapi või seinalehe kujul ja selle võib panna ka interneti kodulehele.

Tartu
Keskkonnahariduse
Keskus

© Helle Kont (Tartu Keskkonnahariduse Keskus) 2007

ÕPETAJAT ABISTAV TAUSTAINFO

Linna on eriline ökosüsteem, mis vajab rohkem õhku, vett ja toitu, kui ise suudab luua. (Masing, 2001).

Linnakeskkond on valdavalt inimese poolt ümberkujundatud eluruum, kus looduskeskkond on vähem või rohkem muudetud. Mida vanemad linnad seda vähem on seal alles paiga ürglooduse elemente. Endised soised jõekaldad on muudetud mineraalmaaks, kuhu on võimalik tänapäeval isegi kõrghooneid ehitada. Looduslik puistu on juba paarsada aastat tagasi praeguselt linnaterritooriumulit hävinud.

Tänapäevane haljastus on valdavalt inimeste rajatud ja sellest tulenev poollooduslik uuenemine. Pargid on asulates, eriti linnades elukeskkonda tervendavad.

Eestis algas linnahaljastute ja parkide rajamine 19.sajandil, mil tegeldi aktiivselt kindlustusvööndite korrastamise ja linnaplaneerimisega. Tartus seondub Toomemäe pargi rajamine ülikooli taasavamisega 19.saj. algul. Kassitoome liivaauk ja selle ümbrus kujundati pargiks 1874.aastal.

20.saj. algul seostub Tartu parkide kujunemine linnaarhitekti Arnold Matteuse tegevusega, kes haljastusele suurt tähelepanu pööras. Eesti Maaülikooli metsanduse hoone taga Emajõe luhal asuva dendropargi esimesed puud istutati 29.aprillil 1971.aastal. Praegu kasvab seal rohkem kui 300 liiki, vormi ja teisendit. Tartu haljastuses on kõige enam levinud kodumaine puuliik pärn, järgnevad tamm, kask ja vaher. Tartu omapäraks on hariliku tamme püramiidvormi arvukus. 1995.aastal üle 200 ekemplari.

Silmapaistvad looduskaitse all olevad pargid linnades on Kadrioru park Tallinnas, Pärnu Rannapark, Kuressaare Lossipark, Toomemäe park ja Raadi park Tartus, Paide, Viljandi ja Haapsalu lossipark. Linnade puittaimede liigilist mitmekesisust ja parkide tänapäevast olukorda on uurinud EPMÜ Metsandusliku Uurimisinstituudi teadur Heldur Sander. Eesti suuremates linnades kasvab umbes 1300 taksonit (liiki ja liigist väiksemat üksust) võõrpuittaimi. Kui Tallinna parkides leidub umbes 250 taksonit, siis ainuüksi Hirvepargis (endine Eestimaa Aiandusseltsi aed) ligi 110 taksonit. Pärnu haljasaladel ja kalmistutel teatakse ligi 300 taksonit võõrpuuliike, nendest Pärnu Rannapargis 162 taksonit.

SOOVITATAV KIRJANDUS

Eesti pargi- ja aiaarhitektuur 1920-30. aastatel., T. Tammet,

Linnade haljastus ja nende kaitse. Artiklite kogumik., toimet. H.Tamm, ETA

Looduse raamat. Eesti Entsüklopeediakirjastus 2002

Looduskaitsekomisjon, Tartu-Tallinn 2001

Okaspuud, E. Laas Tartu 2004

Puude ja põõsaste määraja. J-D Godet, Koolibri 2000

Puuseened pargi- ja ilupuudel. S.Järve, Maalehe Raamat 2006

© Helle Kont (Tartu Keskkonnahariduse Keskus) 2007

